

ETO: 061.3:676
 Keywords: PRIMA

PRIMA 2002 Konferencia (Prága, 2002. május 15-17) II. rész*

Az Európai Közösség faalapú és kapcsolódó iparágaival foglalkozó részlegének vezetője, **Kim Holmström** a fenntartható fejlődés és az ipar kapcsolatáról beszélt. Erdemesnek tartotta a sokat emlegetett folyamat 1987 évi definícióját felidézni, mely szerint a „a fenntartható fejlődés a fejlődésnek azon útja, mely a jelen igényeinek kielégítését anélkül oldja meg, hogy a jövő generációi kompromisszumokra kényszerüljenek saját igényeik kielégítésekor.” Ezzel kapcsolatos világkonferenciák 1992-ben Rio de Janeiróban, 2000-ben Lisszabonban, majd 2001-ben Göteborgban előzték meg az ezévi Johannesburg-i találkozót. A fejlődésnek gazdasági, ökológiai és társadalmi pillérei komoly kihívással állnak szemben, hisz a népesség a következő 40 év alatt elérheti a 10 milliárdot, az életszínvonal különbségek megszüntetése az egy főre jutó nemzeti jövedelem megharmadcsorozását igényelné Kinában, ötvenszereződését Indiában a mai EU szintig. Ennek teljesítéséhez az ipar bemeneti, folyamat és kimeneti hatékonyságát kell javítani. Elvi területeket sorolt fel mindhárom síkon, kiegészítve a politikai, a fogyasztói és személyes aktivitások információs súlypontjával. Utalt arra, hogy egy iparág és egy-egy vállalkozás megítélése igen eltérő lehet a fenntartható fejlődés szempontjából. Az EU stratégiái ebben a vetületben felelelik

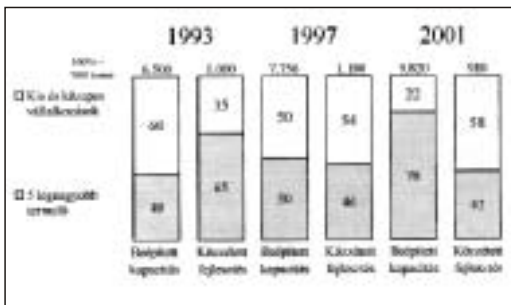
- a klímaváltozás vizsgálatát és megakadályozását
- a természetvédelmet a biológiai diverzitás megőrzésével
- a környezet és egészség kölcsönhatását az életminőség javítására
- a természeti erőforrások és hulladék problémakörét.

Különleges munkamódszer alakult ki e célból, mely a tudományos vizsgálatot, a dialógust és az egyensúly melletti fejlődési lehetőség feltárását is tartalmazza. Bár a számszerűsítés nem más, mint az intézkedések kezdeményezője, mégis kialakult néhány index az összehasonlíthatóságra:

- megújulási képesség indexe
- újrahasonosítás indexe
- széndioxid hatékonysági index
- bio index
- fenntarthatósági index.

Nagytapasztalatú tanácsadó cég, a Mc Kinsey & Company svéd kivitelezési igazgatója, Peter Berg össz-

szegyűjtött tapasztalatai alapjában véve kritikusán a cégkonszolidációk eredményeiről és jövőjéről. A földrajzi körzeteket vizsgálva, számos területen 2001-re (pl. újságpapír, SC vagy LWC papír, CWF) megközelíti ill. eléri a koncentrált kapacitás azt a volument, melyet a versenyt fenntartani kívánó hatóságok maximálisnak tartanak. Ennek mutatószáma a HHI (Hirfindahl-Hirschman index). Ugyanakkor a nyereségesség 1995-ös magas szintjét rossz évek követték. A kiálalás sem volt gyorsabb, mint az előző ciklusban. A cégek piaci értéke a konszolidálóknál sem szignifikánsan tért el a könyv szerinti értéktől, sőt, a kevésbé „bevásárlók” tőzsdéi értéke magasabb indexű volt. Míg a nagy cégek piacokonform kapacitásmenedzselése (12-15% állásidő) az árak régen látott 16-18 havi stabilitáshoz vezetett, valamint az európai és amerikai árak közötti különbség is közel egyformán alakult a kereskedelem globalizálódásával, addig a kisebb cégek mindössze 3% kapacitásvesztésről számolnak be. És utóbbiak a beruházások, kapacitásnövelés esetében is növelésorientáltabbak a multinacionálisoknál (l. 1. ábra). A barna és zöld beruházás (vásárlás ill. fejlesztés)

1. ábra. Európai mázolt fatartalmú papír-gyártó cégek beruházásai (%)

költségei Amerikában nem térnek el egymástól szignifikánsan. Ugyanakkor kritikusán meg kell állapítani, hogy a vevő is csak részben jutott előnyökhöz. Bár a reálértékű árak csökkentek (1. táblázat), a vevő ellátási biztonsága, szabadságfoka nem javult. A globális kereskedelem lehetőséget ad a vevő logisztikai igényeinek minél teljesebb kielégítésére, a vevő döntési lehetőségei csökkennek.

A helyes megközelítés nem a ciklus megtörése, hanem a ciklusból való kitérés lehetőségének megtalálása. Az Alcoa az alumíniumiparban, a Rio Tinto a

*Az I. rész a Papíripap 2002/4. számának 153. oldalán

1. táblázat

Az USA reálárainak éves átlagos változása 1987-2001 között (USD/talapon)	
CWF mázolt famentes papír	-3,2%
NBSK északi fehérített szulfát fenyőcellulóz	-2,3%
UWF natúr famentes papír	-2,1%
újságpapír	-1,9%
SC magazinpapír	-1,1%
LWC vékony mázolt papír	-1,0%
kraftliner	-0,7%

bányászatban, BP Amoco az olaj- és gáziparban, a DuPont a vegyiparban az iparági átlagnál két-, háromszorosan nagyobb piaci értéket értek el 12000-ben könyv szerinti vagyonukhoz képest. A papíripari fejlődésnek is ezeket az eredményeket és nem a kibocsájtásnövelést kell előtérbe állítani. Ez utóbbi eszköze lehet a rizikócsökkentő stratégiáknak.

A délutáni záróelőadás után a PRIMA közgyűlést tartották meg, ahol is a szervezet vezető testületét újírtották meg, elfogadták a középtávú munkatervet, melynek fő pontjai:

- Trendelemző szeminárium 2002 szeptember 2-án Koppenhágában,
- Éves közgyűlés és konferencia 2003 május 21-23-án Helsinkiben
- A GAMIS kooperáció, a Paper Trail együttműködés erősítése
- Információjavítás az internetes, nyomtatott hírekkel
- Saját kutatási program befejezése.

Este a gálavacsora a városi koncertteremben volt. Kítűnő táncbemutató és a Prágában elmaradhatatlan „Fekete színház” szórakoztatta a hallgatóságot és alapozta meg a táncolni szeretők hangulatát.

A harmadik szekció „A jövő nyomdája” címet viselte, melyben **Gert Pfleger**, a Norske Skog Bruck-i gyárának kommunikációs igazgatója elnökölt. Az egyik fontos anyagról, a nyomdafestékről **Wolfgang Schmidt**, a német Siegwark Druckfarben műszaki igazgatója beszélt. Az évi 14000 t festéket eladó cég német gyára 1840 óta látja el a nyomdaipart. Ma két fő típusra koncentrálnak, a mély- és a síknyomó festékre, mint a kommunikációs nyomtatás eszközeire. Bár igen kis mennyiségről van szó a papírhoz képest, mégis a termék árában 515%-ban meghatározó. A gyártás egyik legflexibilisebb eleme, a nyomtatás pillanatáig módosítható. A pigmentből, kötő- és adalékanyagokból, valamint hordozó folyadékából vagy oldószerből álló festéket használat után a gyártóhoz visszaküldve lehet hasznosítani. Míg a korszerű ofszetnyomó festék legfontosabb jellemzői az alacsony szárítási hőmérséklet, a gyors átviteli lehetőség, jó tapadás és vízmentes ofszettechnológiai hasznosíthatóság, addig a mélynyomófestéket az alacsony oldószerreltartás és a

papírba való kismértékű penetráció jellemzi. A fő környezeti követelményeknek ezen túl a biztonságos kezelés, a kis szállítási és tárolási ráfordítás alapján felel meg. A specifikus követelmények mások a két típusnál. Így a jövő festékei is eltérnek. Az egyik esetben a „Single Fluid” – festéktípus a fejlesztés iránya, a másik esetben még néhány évre szükség van az oldószer-mentes, 102°C körüli kötésű „HottechSM” – festék piaci elterjedéséhez. Ehhez teljesen újszerű nyomóműveket fejlesztenek ki.

A MAN-ROLAND ázsiai értékesítési igazgatója, **Arne Reich** „Zárt hurkok, nyitott rendszerek” címmel tekintette át a nyomdagépek helyzetét. A cég sokoldalú kutatási-fejlesztési tevékenységet folytat a célból, hogy a klasszikus ofszet nyomógép iránti igénycsökkenés ellenére jellemős piaci tényező maradjon. Felmér-ték, hogy következő években a csomagolási célú nyomtatás az átlagnál gyorsabban, a kis nyomtatványok és a használati utasítások lassabban nőnek. Így a 100 pl. felett másológéppel nem célszerűen sokszorozható termékek mindegyik formájára kell gazdaságos működést biztosító berendezéssel rendelkezni. A DIC 0 típusú, digitális nyomtatók a 3000 példányig, e felett az íves, majd szárítós tekeresnyomógépük alkalmazható. Mivel az életszínvonalról függően az újság, a magazin, a hirdetés fogyasztása eltérő, a csomagolás célú nyomtatás általában 5%-os évi növekedésű. A technológiai haladás is eltérő régióként.

A technológiai kihívást a prepress – pressroom – postpress lánc jó kommunikációja jelenti. A cég a CIP 4 (JDF) rendszer alkalmazásával eléri, hogy fejlesztései integrálódjanak a digitális nyomtatók rendszeréhez. A nyomógépek a teljes csoport forgalmának (16,7 milliárd EUR) 13%-át teszik ki. Megítélésük szerint az íves területen vezetői, a tekereseknél második pozíciójuk van a világon. E pozíciók megerősítésére stratégiájukban együtt dolgoznak a festék- és papírgyártókkal, erősítik az elektronikus kommunikációt és ellenőrzést, vevőorientált konferenciákat szerveznek. „A nyomdász álláspontját” **Jan Magatzki**, a német Gremer + Jahr AG&Co nyomtatási divíziójának marketing igazgatója vizsgálta fel. A többek között két német nyomdával rendelkező Bertelsmann érdekeltségű a kommunikációs nyomtatás minden szektorában élénk tevékenységet folytat. Az elektronikus médiát párhuzamos közlési módnak tekinti, részben a sokféle technikai platform, a márkanév jelentősége, a terjeszthetőség eltérő jellege miatt. Növekszik a kapacitás, a papírszélesség, a prepress terület és a puha fedelese kötés, csökken az ár. Emellett csökkennek az átfutási idők, a példányszámok, de a rugalmasság és termelékenység, a 7 napos rendelkezésre állási igény nő. A papírral szemben tehát az alábbi követelményekkel lép fel a nyomdász:

- standard papírszélességekhez alkalmazkodik
- megbízható, nyomdász szemléletű értékmutatókat keres
- a konszolidáció a nyomdáknl is reálfolyamat

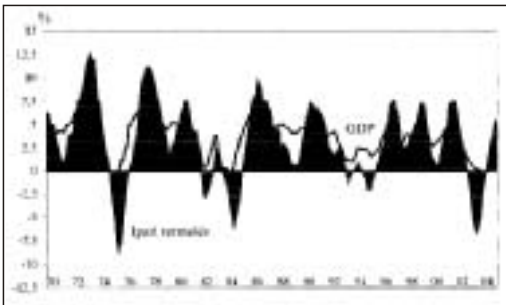
- szállítási megbízhatóság (határidő és tartása)
- futtathatóság
- növekvő tekercsátmérő
- elektrosztatikus nyomtatási felügyelet (ESA) - szerviz/együttműködés.

Az Anoto rendszer bemutatását **Kjell Glorringen**-nek köszönthe a hallgatóság. E rendszer abból indult ki, hogy az abc-k 6000 évesek, papírt és tollat majdnem 4000 éve használnak, az írás továbbra is a kommunikáció kiemelt és a kapcsolattartás természetes formája, az írásjelek sokrétűsége nem felel meg a billentyűzetten keresztüli átvitelnek. Olyan tollba épített felvívó és továbbító eszközt teremtett, mely nem nehezíti az írást, rajzolást. Alkalmos öntanulásra, kábelmentes átvitelre, a hálók korlátlan használatára. A fejlesztésben természetesen papírgyárfók és -felhasználók is rész vesznek.

Az utolsó szekció hagyományosan a prognosztikus elemzéseket íveli át. Elnöke a törzsvendég elemző **Martin Glass**, az EMGE&Co angol tanácsadó cég egyik tulajdonosa. **Jörg Appelgren**, a svéd Nordea vezető elemzője „Az általános figyelmeztetéstől az általános felmelegedésig” címet adta összefoglaló előadásának. A gazdasági elemzés főbb alaptézise alapján úgy látta, hogy a világgazdaság javuló ágban van, mert

- az USA már el is indult felfelé
- az Euro övezet a fellendülés elején
- Japán változatlan gyengélkedő.

Az ipari termelés és a GDP szoros kooperációját az OECD országokra a 2. ábra mutatja.

2. ábra. Az OECD országok GDP-jének és ipari termelésének változása 1970 és 2002 között

Az időszak negatív hatásai között a millenium lecsengése, az IT világméretű válsága, a tőzsde gyengesége, szeptember 11 utóhatása és a gyengülő nyereségesség említhető. Pozitív tényező a monetáris és fiskális politika stabilizációs befolyása, az IT-beruházások újraindulása, a 3G (USA, Eurozóna és Japán) élénkítése és mindennek felett az idő. A bevásárlói menedzser-index általában jó mutató és ez alapozza a háztartások beruházási élénkülésére, a munkaerőpiac stabilizálódására, a tőzsde emelkedő trendjére, az információs technológia szükséges növekedésére. A munkaerő költségének csökkenése, a szakmunkások ese-

tenkénti hiánya, a lakások vásárlásának élénkítése mind pozitív jelként értelmezhető. Kevéssé biztató jelek is vannak, mint a kapacitásfeleslegek, a

Közél-kelet, a nagy cégek könyvelési botrányai, a strukturális reformok késlekedése. Míg a kurzuszrikók zavaróak, az ipar ugrásra készen áll a termelésre. A középtávú és rövid távú prognózisok a GDP 3% körüli, enyhén növekvő trendjé, a kamatok 4% alatti szintjét mutatják az USA-ban és az EU-ban. És a papíriparnak is jó barométerjele van, mint a 3. ábra mutatja.

3. ábra. Áruváltozások tendje 1986-2003 között

A nyugat-európai író- nyomópapírok piaci kilátásairól, melyek a világfogyasztás 30%-át teszik ki, az elnök **Martin Glass** beszélt.

Nyugat-Európában mintegy 4 millió tonna növekedéssel hasonló nagyságú csökkenés áll 2001-ben a világ többi részén. A növekedésre utal a három éves visszatekintés negyedéves átlagainak trendje is (l. 4. ábra.) A gyors változás jelei a választási bizonytalanságban, a lassú német élénkülésben, az export ala-

4. ábra. Papírszállítások havi változása 1998-2002 között

csony dinamizmusában, a hirdetési kiadások mérsékelt voltában kereshetők. A kapacitás-kihasználás 4 év óta először csökkent 90% alá (86%), mázolt famentes papíroknál 81 %-ra. Ezért ellentmondó a közel 800 e tonnás növelés a szektorban, míg az összes többi kommunikációs papír beruházás ettől elmarad. Ez is lehet oka annak, hogy az eladások volumene évi 3,7%-kal nőtt 1989-2001 között, ugyanakkor értéke változatlan.

A papíripar tehát nem tudott hosszútávon profitálni a GDP növekedéséből az elmúlt 10 évben.

A cellulóz- és papíripar keleteurópai kilátásairól **Margaret Leach** asszony, a Pyrabelisk Ltd vezérigazgatója készített összeállítást. Az áttekintett 27 ország mintegy 411 millió lakosa közel egyezik a 17 nyugat-európai ország 390 millió népességével. Ugyanakkor a leggazdagabb keleti ország (Cseh Köztársaság) sem éri el a legszegényebb nyugati országot (Görögország) színvonalát. Az 1990-es évek összeomlása csak a dekád végére billent át általános stabilitásba, alacsonyabb inflációba, amelyet a '98-as orosz válság is nehezített. A terület papír- és cellulózzgyártása a nyugat-európai negyedét sem éri el 2001-ben. Nagyon kis gépek termelnek 270 üzemben. Gyakorlatilag nem épült új papírgép a nyolcvanas évek óta. Ez az oka annak, hogy az üzemeknek csak alig 13%-a termel százezer tonna felett évente. A termelés szerkezete is igen eltérő, mert alig készül különleges papír, mázolt fémlemez vagy fatartalmú papír, viszont 30% feletti a másolós-papírgyártás és jelentős a mázoltkarton termelés is. Igen nagy a koncentráció, mert három csoport a termelés harmadát ellenőrzi, a gyárak 15%-ban stratégiai nyugati beruházónak döntő szerepe van. Az export-import mérleg az alábbi:

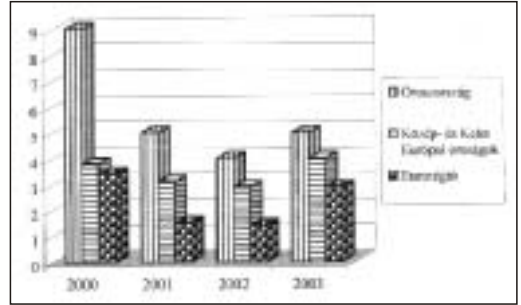
	export (millió t)	import (millió t)
cellulóz	2,2	1,0
papír+lemez	4,6	4,1

A fogyasztás 1999-ről 2000-re 23%-kal nőtt ezen országokban. A fogyasztás további növekedését az alábbi tényezők befolyásolják:

- a szovjet utódállamokban a fogyasztási javak forgalma az alapanyagexport
- közép- és kelet európai országokban döntően a fogyasztási javak és az élelmiszer exportja Nyugat-Európába valamint az EU belépés
- a papírfogyasztás gyorsabban nő, mint a gazdaság.

A gazdasági növekedés várható számait az **5. ábra** mutatja be. Emellett külön elemezte az újságpapír, az író-nyomópapír, a tissue- és a csomagolópapír növekedés tényezőit. A nagy növekedési potenciál rövid zavarokkal jelenik meg. Elengedhetetlen a papíripari beruházás korszerű gépméretű és korszerű fajták tekintetében. Nyitott a kérdés, hogy a nyugati gazdaságok hajlandók-e ezeket támogatni vagy kizárólag kapacitásfeleslegeik levezetésének látják ezen országokban. Becslésük szerint a fogyasztás a legfontosabb, ez ma is kiemelt újságpapírnál, csomagolópapírnál és -kartonnál mintegy duplájára, ennél gyorsabban az író-nyomópapírnál nő. A teljes fogyasztás a 2000 évi mintegy 10 millió t-ról 20 millió tonnára nő 2005-re.

A világ számára meghatározó az észak-amerikai papírfogyasztás, így nem különleges, hogy az újságnomó és író-nyomópapírok ottan várható fejlődéséről tartott előadást nagy érdeklődés követte. Az előadó a

5. ábra. Gazdasági növekedés a GDP változásán bemutatva

kanadai Abitibi Consolidated Inc. Marketing menedzsere, **Charles Neilson** volt. Az újsághirdetések visszaesése a GDP százalékában a 2,3%-os csúcsról az 1993 évi, 2,1%-os szintre 2001-ben jelentős veszteséget eredményezett. Emellett az elmúlt 10-12 évben a példányszámok csökkenése legalább 10%-kal csökkentette a papírfogyasztás. Az internetes, személyes kapcsolattal álláshirdetések terjedése rövid távon visszaesést okozhat, de az év második felére a fellendülése visszafordítja. A verseny a specializálódó hirdetőkért folyik, kik nem újságon keresztül keresik kapcsolataikat. Kedvezőtlenül hat, amennyiben elterjed az a törvényi lehetőség, hogy egy cég több médiumot is üzemeltethet. Ez inkább azért veszélyes, mert az újságlapok új területekre fordítják figyelmüket a korábbi magüzet helyett. Az Észak-amerikai Hirdetési Szövetség kidolgozta stratégiai irányait, melyek nem a papíralapú hirdetés csökkentését feltételezik. Az író-nyomó szektor hirdetési hányada ugyancsak veszélyben van, mert a postai költségek nőnek, a terjesztési csatornák koncentrálnak, a hirdetési szokások változnak, és pedig eltérően az újságlapok rétegek érdeklődésének változásától.

A katalógusok továbbra is kiemelt termékek, a felhasználói nyomtatás papírigényes, a B-to-B a különleges termékeknel nagyobb veszélyt jelent. Egy felmérés szerint az on-line folyóirat-olvasók 73%-a továbbra is igényli a nyomtatott formát. A rölapok mennyiségi változása elsősorban a nagykereskedők gazdasági helyzetétől, csődjétől, akcióitól függ, nem pedig az olvasók számától. Ezért itt nem várható visszaesés.

A konferenciát gyárlátogatás zárta, melynek során a Frantschach Steti-i gyárat ismertük meg. Az integrált gyár jelentős átszervezések és folyamatok fejlesztés mellett termel ma is versenyképes csomagolópapírt és -anyagot. Különös érdekessége a papíruzemnek, hogy egyetlen csarnokban két teljesen eltérő termék (újságpapír és szákpapír) készül, mindez két önálló cég (Norske Skog és Frantschach) irányítása alatt. A termelékenység-, profit- és vevőorientált vezetés rendezett munkakörülményeket és elhivatott gárdát alakított ki minőségi termelés feltételeként.